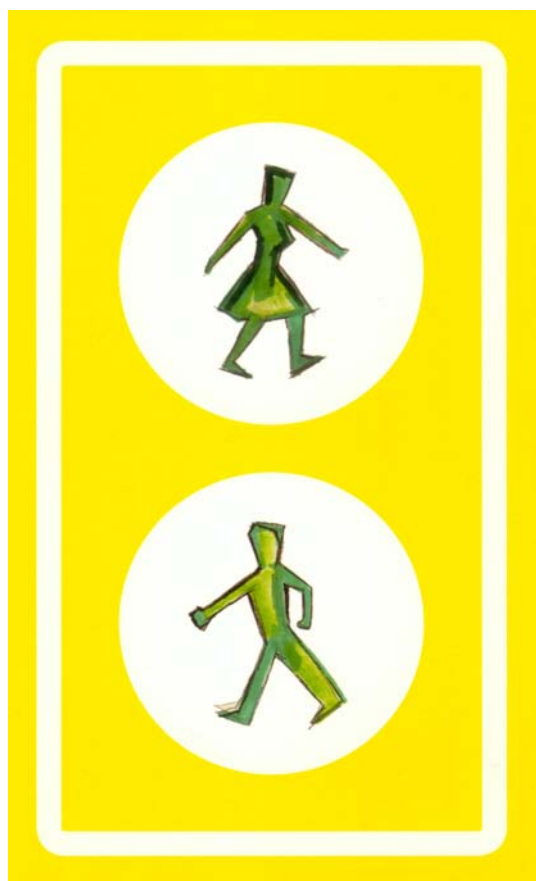

Må bilen være lyserød?

Et vidtfavnende og visionært bud på undervisningsmateriale til grundskolen om køn og ligestilling

Cecilie Nørgaard og Bonnie Vittrup: *Folkeskolens bog om køn og ligestilling*. Forfatterne og Informations Forlag, 2006. 287 s., 378 kr.

Af Marianne Schmidt Nikolajsen

Er jeg den eneste, der har undret mig over, at lyssignalet til fodgængere forestiller en mand og ikke en kvinde? Ikke hvis man skal tro Lars H.U.G.s tegning af både en grøn dame og en grøn mand, som pryder forsiden af dette nye idékatalog til danskundervisningen i folkeskolens 1.-10. klasse. Cecilie Nørgaard og Bonnie Vittrup har som de første herhjemme sat sig for at skabe et undervisningsmateriale med den erklærede hensigt, at nuancere drenge og pigers kønsopfattelser og ligestillingsbegreber. Begge forfattere har en baggrund som folkeskolelærere og er nu studerende ved DPU i henholdsvis pædagogisk sociologi og didaktik. Der er tale om to bøger: *Lærerens bog* og *Elevens bog*, der er delt op i undervisningsforløb til henholdsvis indskoling, mellemtrinnet og udskoling, for eksempel "Må en bil være lyserød – om piger og drenges legetøj" til de mindste klasser, "Hvad er heltens køn? – om helte og heltinder" til mellemtrinnet, og "Kan vi, vil vi, tør vi? –

om ligestillingens historie og kønsrollernes forandring" til de ældste klasser.

At gøre opmærksom på kønnet

Nørgaard og Vittrup argumenterer for, at skolen er et af mange steder, hvor kønnene generaliseres, og forventningerne til eleverne bliver til ud fra kønsstereotyper som for eksempel "vilde drenge" og "stille piger." I erkendelsen af, at børn mødes med forskellige forventninger til deres køn, opfordrer Vittrup og Nørgaard til, at børnene bevidstgøres om køn for at kunne stille sig kritisk reflekteret i forhold til køn. Visionen består i at åbne børnenes kønsblik allerede fra første klasse og op igennem grundskolen, så de får et bedre udgangspunkt for at se sig selv og andre som individer med mange potentialer og sider, hvoraf kønnet kun er én side.

Målet med idékataloget er således at inspirere, informere og problematisere med afsæt i børnenes forforståelser, hvilket kommer til udtryk i forfatterens valg af temaer til de forskellige klassetrin. Det forekommer mig som ganske fornuftige valg, at indskolingseleverne ikke skal diskutere prostitution, mens udskolingseleverne næppe interesserer sig for lyserøde biler.

Set ud fra et kulturelt perspektiv er det i mine øjne interessant, hvad man i en given kulturel og historisk ramme mener, at børn skal lære eller vide noget om. Her spiller forfatterens antagelser om børns biologiske og sociale modning en stor rolle. Undervisningsmaterialet er på den måde et kulturelt vidnesbyrd om forfatterens forforståelser af "børn" og "unge" – forforståelser, der ikke bliver gjort direkte rede for, men som i stedet kommer til udtryk gennem temavalgene.

Refleksioner omkring, hvordan lærere konkret kan gøre elever i grundskolen opmærksomme på kønnet, bliver præsenteret i Kenneth Reinickes artikel: "Anslag - om den aktuelle køns- og ligestillingsdebat" i lærervejledningen. Reinicke kommer blandt andet ind på nødvendigheden af, at drenge bliver overbevist om, at ligestilling ikke handler om, at de skal afgive noget til pigerne. Han foreslår, at drenge skal mærke, at der er en gevinst ved at ændre adfærd, men det kræver, at der er plads til, at de kan handle. En grundlæggende forudsætning er derfor at gøre drenge – og piger – bevidste om, hvordan de selv er med til at skabe og genskabe de traditionelle kønsroller.

Køn i kontekst

I *Elevens bog* giver Nørgaard og Vittrup eleverne gode muligheder for at diskutere, engagere sig og tage aktivt del i undervisningen. Eleverne bliver udfordret på den måde, at de ud over det efterhånden obligatoriske

grupperarbejde skal foretage interview af hinanden, lave individuelle fremlæggelser, brainstorms eller foretage undersøgelser, som de selv designer og gennemfører. En tydelig og enkel markering i form af små vignetter gør det let og overskueligt at se, om den pågældende opgave skal løses alene, to og to, i grupper eller i fællesskab i klassen. Det er et gennemgående træk ved opgaverne, at der er indsat relevante ordforklaringer, små historier samt illustrationer, der levendegør det behandlede tema. Dertil kommer udførlige forklaringer på, hvordan man laver interview og undersøgelser.

Som et supplement til danskundervisningen er opgaverne ideelle, fordi de tager fat i kendte genrer, for eksempel eventyr, folkeviser, religiøse tekster, klassisk og moderne kunst, men vinkler dem ud fra køn. Som noget nyt og aktuelt kan nævnes temaet "Tag det som en mand - om køn og sorg", hvor fokus er på drenge og følelser. Et andet tema, som tager en aktuel debat op, er "Bitch eller elskede? - om køn og sprog i Hip Hop og ældre digte", hvor eleverne skal diskutere, om rapteksterne afspejler virkeligheden, og om de kan identificere sig med kønsrollerne i disse tekster. Det ser således ud til, at forfatterne har fingeren på pulsen i forhold til de unges idoler og drømme, musiksmag og tøjstil.

Overordnet sættes køn ind i en historisk, social, kunsthistorisk og kulturel kontekst, som udover at give børnene en bevidsthed om køn også giver dem brugbare metoder til at fortolke de forskellige tegn på køn omkring dem. Herudover er layoutet i *Elevers bog* indbydende, interessant og billederne er velvalgte.

Kvalitet i kedelig indpakning

Læreren bog indeholder såvel pædagogiske som didaktiske retningslinjer for undervisningen. Som inspirationskilde til lærerne indledes lærervejledningen af en række artikler skrevet af fagfolk, der sætter fokus på køn inden for deres fagområde. Artiklerne har et overskueligt format og er generelt gode og informative. Dog veksler sproget i forhold til formidlingsevnen, hvor nogle artikler virker for faktuelle og opremsende, mens andre er mere problematiserende og levende formuleringer.

Uden at have erfaring med lærerembedet forestiller jeg mig, hvor stor en hjælp det er, når der er udførlige beskrivelser af hvert tema med forslag til, hvad man kan spørge eleverne om og i hvilken rækkefølge. Det kan umiddelbart virke en smule over-planlagt, men på den anden side er der alt, hvad der er brug for, når læreren skal gennemføre undervisningen. Et kritikpunkt er, at *Læreren bog* layoutmæssigt er elevbogens diametrale modsætning. Lærervejledningens gråtoner signalerer, at lærere i modsætning til elever ikke skal underholdes, men må nøjes med noget, der minder om en kedelig fotokopi af elevernes bog.

Flere spørgsmål end svar

Idekataloget holder, hvad det lover, når der står, at det ikke handler om at definere eller give svar på, hvad køn

er, men at stille spørgsmål og diskutere, hvad køn også er eller kan være. Ikke på et eneste tidspunkt har jeg fundet en definition eller en konkluderende tone, men tværtimod er jeg i stigende grad blevet imponeret og selv inspireret af et væld af nuancerede og opfindsomme spørgsmål til eleverne. Jeg synes dog, at spørgsmålsformen tager overhånd i overskrifterne til de forskellige temaer. Det er et godt signal at sende – det afspejler jo netop den hensigt forfatterne har om at skabe en åben debat, men det kan også blive for pædagogisk.

Som nævnt er temaerne vidtfavnende og gode. Men når forfatterne skriver i forordet, at skolen er et af de steder, hvor kønsidentiteter bliver til, kunne jeg godt savne et tema om skoleliv – et tema, der er tættere på elevernes hverdag i skolen. Hvad med at diskutere, hvordan henholdsvis piger og drenge oplever det at gå i skole, eller hvad lærerens køn betyder for eleverne?

Skolens bog om køn og ligestilling er et væsentligt og vægtigt bidrag til danskundervisningen i grundskolen, der ikke kun sigter mod at gøre eleverne i stand til at se kritisk på sig selv og andre som kønnede væsener, men også at give lærerne en grundig og tematisk indføring i kønnets kulturelle, sociale og historiske betydninger.

Marianne Schmidt Nikolajsen er cand.mag. i etnografi og socialantropologi og ansat ved Vitus Bering, Horsens kommune.